

Юрій
ЛИПА

Щоденний бій

Харків
«ФОЛІО»
2024

ВІД УПОРЯДНИКА

По 27 роках літературно-публіцистичної діяльності (1917—1944) Юрій Липа залишив великий спадок. У реєстрі його опублікованих творів з урахуванням останніх знахідок — 363 позиції¹.

Художні твори митця (понад 200) свого часу були надруковані українськими видавництвами та виданнями Львова, Варшави, Праги, а також Данцига, Відня, Берліна, Кракова, Кам'янця, Тарнова, Ужгорода, Чернівців, Одеси тощо.

Більшість поетичних і прозових творів опубліковано за підписом «Юрій Липа», лише деякі — Ю. Липа, Юр. Липа, Др. Юрій Липа (син), Л-а, Юр. Л., Ю. Л., Чорноморець, Гео та Гео Чорноморець.

Свого часу автор сам почав упорядковувати свої вірші й новели у збірки², але з півсотні його публікацій так і залишилися розпоршеними по газетах і журналах. Більшість із них тепер вже віднайдено і републіковано.

Після загибелі Ю. Липи його авторські збірки були передруковані в діаспорі³. В незалежній Україні вони теж дочекалися передруків і нових видань⁴.

З усіх упорядників лише Є. Маланюк «по надумі» наважився порушити авторський порядок подання поезій, щоб уникнути повторення. Він передрукував без змін «найбільш сумаричну і тестаментарну» збірку «Вірую», а зі «Світлості» і «Суворості» додав відсутнє. За це укладач був критикований найкращим знавцем біографії і творчості Ю. Липи Левом Биковським, який був незадоволений порушенням авторського складу й хронології публікацій.

Видання «Час людини» є другою спробою нового упорядкування художніх творів Юрія Липи. З урахуванням досвіду Є. Маланюка і зауважень Л. Биковського здійснено обережне втручання у зміст авторських поетичних збірок і мінімальна адаптація авторського тексту.

У «Часі людини» зібрано разом усі відомі сьогодні художні твори Ю. Липи (за винятком роману «Козаки в Московії»): від раннього

оповідання «Минуле» (1918) до останнього вірша «Спокійно згноби своєвілля...» (1944).

Ю. Липа не датував свої твори, лише декілька з двох сотень позначено роками, як новела «На варті» (написана і підписана 1919 р., а вперше опублікована в 1930 р.) Інколи рік завершення праці над тим або іншим твором можна встановити за листами автора до редакторів, як це було з новелою «Гаркавий» (надіслана до ЛНВ у березні 1929 р., але надрукована в «Новому часі» в січні 1937 р.). Загалом точну дату написання встановити неможливо, тому при упорядкуванні складу збірки «Час людини» враховано принаймні хронологію публікацій.

До вступного розділу «Із раннього» відібрано 5 творів літератора-початківця, що збереглися з одеських часів: три вірші з архіву Інституту рукопису, опубліковані О. Боронем у 2003 р., і перше друковане оповідання. Щодо твору «Вдячний шпак», також віднесеному до «проби пера», то за припущенням упорядника подібна авторська проза могла з'явитися десь у часи одеських фейлетонів. Нічого подібного він більше ніколи не писав.

Поетична частина творчої спадщини Ю. Липи представлена у п'яти розділах⁵.

«Світла поезія» містить пейзажну та особисту лірику (46 творів), «Суворі поезія» — міліарну й громадянську (53 твори), «Духовна поезія» — релігійну і біографічну (40 творів).

У цих трьох розділах збережено авторську тематику і послідовність поетичних збірок «Світлість» (1925), «Суворість» (1931) і «Вірю» (1938), але прибрано повтори, а кожний розділ доповнено «світлими», «суворими» і «духовними» поезіями з інших збірок або опублікованими поза збірками.

Перший розділ містить останні знахідки зі спадщини Ю. Липи — невідомі вірші у вигляді «фотознятків» з пропам'ятного збірника «Юрій Липа (1900—1944)» (1947). Його укладач Л. Биковський отримав рукописи з архіву подружжя Холодних. Н. Лівницька-Холодна згадувала, що Ю. Липа вважав їх «негідними друку», але не знищив. Напередодні свого одруження він приніс ці та деякі інші твори своїм друзям, може, хотів пізніше повернутися до них? Тепер вірші надруковані у збереженому варіанті.

До другого розділу, серед інших знахідок поза збірками, подано малознані твори Ю. Липи часів його членства в корпорації «Чорноморе» — пісні чорноморців і гімн чорноморців, написаний у співавторстві з Г. Чупринкою.

У третьому розділі додатково представлено повні і короткі варіанти відомих віршів, опубліковані у різні роки.

До розділу «Драматичні поеми» увійшли всі 9 творів цього жанру. Три з них мають присвяти: Батькові — «Слово в пустині», Матері — «Троянда з Єрихону» і Михайлові Мухину («Його милості пану М. М. сенатору Парнасу українського та орденів кавалеру») — «Ярмарок».

Переклади згруповано в окремий розділ⁶. Більшість — здійснено з німецької та французької мов. Вісім з 30 перекладених творів ре-публіковано вперше, деякі майже через 100 років після першодруку, серед них — лише один прозовий (з Поля Верлена).

Прозова частина творчої спадщини Ю. Липи складена з двох розділів⁷.

У розділі «Поетична проза» представлено 4 малознані твори Ю. Липи 1920-х рр., стилізовані під притчі та народні оповідання.

Розділ «Воєнна проза» містить 19 творів. За основу взятий авторський тритомник новел «Нотатник» (1936—1937). Усі новели розташовані в хронологічній послідовності описаних історичних подій. Кардинальну зміну розташування творів здійснено за «підказки» самого автора зі статті-подяки «Нагороджений “Нотатник”».

«Нотатник» доповнено новелами «Моренко» (1937) і «Гаркавий» (1937), які чомусь не потрапили свого часу до третього тому, хоча цілком відповідають тематиці.

Також до воєнної прози додано художній нарис «Петлюра» (1937) — одну з тих знахідок, що варті часу, витраченого на пошуки. Письменником відтворено останню ніч перебування голови Директорії УНР на українській землі.

Коли упорядкування збірника було завершено, з'явилася пропозиція: замість післямови додати відгуки на твори, вміщені у ньому. Постало питання вибору з понад 400 авторів та близько 1400 публікацій⁸.

Назва видання («Час людини») і основа його упорядкування (авторські збірки «Світлість», «Суворість», «Вірую», «Нотатник») допомогли виокремити 17 прижиттєвих відгуків тринадцяти сучасників Ю. Липи, серед них Є. Маланюк, М. Мухин, П. Коструба, о. Г. Костельник, Б. Ольхівський, М. Гнатишак, С. Гординський, О.-М. Мох, М. Струтинська, М. Матвіїв-Мельник. Автори рецензій під псевдонімами Варро, М-кий та статті без підпису — упоряднику невідомі. Переважна більшість статей актуалізована вперше.

Упорядник вдячна фахівцям за допомогу.

Окрема подяка — співробітникам видавництва «Фоліо», які спонукали до глибшого опрацювання життєвого шляху і творчої спадщини Юрія Липи, що з появою «Часу людини» стануть ближчими до читача і дослідника.

ВІН І ВОНА⁹

Він був большевик-радикалом.
Вона до ес-ерів пішла.
«Миритись!» — кричав він з запалом.
«Війна до кінця!» — так вона.
На мітингу якось зустрілись.
І він її враз покохав.
Тут принципи враз помирились —
Обох піп-кадет повинчав.

2003¹⁰

ПСЕНЬКА

Шановне громадянство!
Скажу вам кілька слів:
«Усе моє панянство
Не варто трьох рублів!»
Я зовсім демократ,
Народу щирий брат.
Миритись я бажаю,
Бо воюватись зле...
І хто сказав — не знаю —
Немов би я каде?
Я зовсім демократ,
Народу щирий брат.
Бог поміч! Поділити
Всі землі я б хотів,
Аби ту залишити,
Що дід мені купив.

Я зовсім демократ,
Народу щирий брат.
Казати вам, між нами,
Я змалку радикал,
Але за ворогами
Се од усіх ховав.
Я зовсім демократ,
Народу щирий брат.
2003

ПОРАДА

Хлопці! Вам усім не раджу
Покохать дочок чужинців,
Бо ж тоді ви всі по правді
Для вітчизни суть злочинці.
А дружить з ними?.. Боже?!
Сього я зовсім не раджу.
То ж викохувать Україні
На погибель роту вражу.
І крім того ... взагалі вас
Од сього остерігав би.
Ліпше в річку каменисту
Скочить з гірської дараби.
Але чую, тут питають,
Власне, я кого кохаю?
Е, панове! Я для себе
Особистий погляд маю.
2003

МИНУЛЕ¹¹

Петро Ковалів йшов до міста. Шлях увесь час крутився серед горбів, а по обидва боки його шуміло жовте море стиглого хліба. Хоч вітру не було, широкий шум од колоскових хвиль вливався і заповнював душу подорожнього. Здавалося, лише дві сили співали хвалу життю: родюча земля тихим голосом збіжжя і пестливе небо цвірінканням і тьохканням пташок, що купалися в променях сон-

ця. Але ні! В кожному клаптику поля було своє особнє життя, бадьоре і сильне.

Ось невеличка брунатна кузка гризе і гризе колосок, не помічаючи нічого навкруги, а зелено-жовтий коник із дзвінким «цір-р» перелітає з місця на місце; там далі цікаві ховрашки, сидячи коло своєї нори, свистом оповіщали весь світ про своє внутрішнє задоволення; а жайворон, немов промінням сонце, обливав своєю піснею і ниву, і перехрещені між собою шляхи, і долини... ген... аж на обрії видні села та хутори.

Петро вийшов удосвіта і тепер був стомлений довгою дорогою і прикрою спекою. Увесь укритий тонким шаром пилу, він шукав очима захисту від спеки. Вузька городянська одежа гарячила тіло, і великі краплі поту пливли з-під чорного кашкета на засмалене обличчя парубка.

Нарешті він побачив недалеко від шляху три високі старі верби, а між ними серед пишної трави криницю з журавлем. Туди простувала стежка. Заспокоївши спрагу, Петро ліг під вербами і з приємністю витягнув напрацьовані ноги. Верби поважно шуміли, колоски шепотіли срібним шепотінням, і він заснув...

.....

Шумить, шумить зелений ліс. Столітні дуби підняли високо свої верхівлі і застигли. На луговинах трава цвітуча між кущів зелених колихається стиха. Стежкою поміж кущів, серед дубів іде веселий Петро. Веселі думи в ясноволосій його голові, і дзвінка пісня на устах. Іде він до діда свого старого, що має пасіку в самій гущавині лісу. Іде він, виспівує про Сагайдачного, про Кішку і про небіжчика Хмеля. Не знає, не відає він, хто гетьманує в сей час: чи Юрась, чи Виговський, чи може Тетеря. Тай байдуже йому! Про карі веселі оченята своєї милої думає він, про дзвінкий її голосочок, про неї, що так привітно шепотить увечері, коли вони сидять попід вишнями. Все Петро бачить попереду, все йому ясніє й усміхається. Він коваль, коваль непоганий, вміє і списа викувати, зможе і рало, і сокиру. Швидко кінчатся жнива, і посватає він свою Оксаночку та буде сидіти з нею ввечері на призьбі, а маленький пустун-синок буде казати йому «тату».

Прийшов він до діда, усміхається йому луговина, де стоїть пасіка; вулики, то біленькі, то почорнілі, нагадують ситих пташок, а маленька дідова хатка запала, як плесковатий гриб. Аж ось і сам дід —

високий, жвавий попри літа, весь у білому одягнений, усміхається. Весело Петрові од посмішки дідової, і бджоли весело гудуть старому, давньому знайомому. Поговорив він з дідом про справи родинні, про звичайні селянські справи, а далі мовив дід:

«Погано, Петре, погано тепер добрим людям жити на Україні, навів Хмельниченко татар, сила явилась розбишацьких ватаг, — і свої, і чужі плюндрують та нищать Україну».

І похитав дід своєю головою.

«До нас не дійдуть, не зачеплять!» — сказав Петро і пригадав Оксаночку любу, нивки веселі, село привітне, і здавалося йому, певно, що не будуть плюндрувати і палити їх ані татарські орди, ані розбишацькі загони.

Узяв Петро меду і воску додому, обнявся, поцілувався з дідом і пішов жваво стежкою.

Довго йшов він, і якимось не той уже був настрій, вже не кивали привітно дерева, а квітки і трава мов послули.

Сум здушив серце Петрові.

«Буря буде», — подумав він, але не заспокоївся.

Все ближче підходив до узлісся, і все важче робилося йому.

Аж коли вийшов з лісу і поглянув на своє село, то, здавалося, серце йому розірветься.

Село було поруйноване! «Татари, гайдамаки?..» — і сльози залили Петрові очі.

«Оксаночко, батьки мої ріднесенські!..» — і побіг він, як несамолюбивий. Хата їхня, видно, була поруйнована, а сусідів Демків садок порубали нащось вороги, і замість мазанки лиш димар закурений стирчав серед глини і вапна.

Ось Петро підійшов ближче.

Вулиця була закидана чимось дивним і незвичайним: жіночі очіпки, одежа, скрині, битий посуд, заплямовані кривцею подушки, з яких летіли за вітром пух і пір'я.

Петро не розглядався і біг з думкою: де рідні, що з рідними? Він біг, але зненацька зупинився: поперек дороги лежав труп.

Се був високий, ставний розбишака, весь у червоне одягнений із зеленим поясом; вбили його несподівано, з-за кутка, і на обличчі гайдамаки зісталася зневажлива зухвала посмішка.

Його велика порана на грудях почала вже чорніти.

Петро злякався від людської крові, від подиху смерті, даремної і гидкої.

Він обійшов забитого і побіг до своєї хати з якимсь туманом у голові.

Знову йому траплялись мерці з степових волоцюг і знайомі, а коли добіг уже до своєї хати, то від жалю і нетерпеливості знемігся Петро до непритомності.

Брами були розчинені. Кури бігали по подвір'ю, і, ховаючись попід тином, підбіг, скавучи, до парубка Бровко.

Стайня теж була відчинена. Вивели коней розбишаки. Не звернув уваги на се Петро і прожогом убіг у хату.

Отворив двері, глянув, закам'янів і вхопився за голову. Вхопив себе за голову обома руками, душив її і сказав тільки: «Господи!»

Лежала його Оксаночка, що, мабуть, зайшла до сестри Петрової в гостину, на долівці вбита, по-зłodійськи вбита. Шаблею вдарив проклятий розбишака і розрубав груди дівчини.

Оборонялась вона, певно, завзято, бо ніж, що тримала в руці, був закривавлений.

Стиснула губи. Стиснула брівки, але вже не було життя на її обличчі, — мухи сідали на непорушні очі.

Заскреготів зубами Петро і вискочив з хати. Побіг на леваду, де пасся його кінь (не помітили, не забрали сірого розбишаки), сів, вдарив ломакою, що надибав на дорозі, і поскакав гарний кінь: не поводився ще з ним так його хазяїн.

Збудились у коневі душі предків, козачих та татарських коней, роздулися ніздрі, витягнулася голова, пригнулись вуха, і скаче кінь, як мара.

Скачуть вони через село, вже проїздять останню вулицю.

«Стій!» — скрикнув Петро, і спинився кінь як укopianий, тільки повітря шумує та груди підіймаються. Ухопив Петро шаблю од мертвого розбишаки, забрав його рушницю і ладунок, засунув кинджал за пояс, і тільки зуби йому ще більше стискалися, та брови на очі грізно насунулися, як хмари.

Виглянув із-за тину старий Омелько Охрімчук. Він весь час лежав у бур'янах, чув, як убили його сина, знущались над невісткою, та тільки дрижав і плакав старечими сльозами.

«Кажі, старий, куди погнались розбишаки?» — схопив його за плечі Петро.

«Ромодановським, синку, просто Ромодановським, бо я...» — та не слухав далі нетерплячий парубок, скочив на коня, свиснув і, як вихор, помчав Ромодановським шляхом.

Женеться кінь, женеться, як божевільний, а ще швидше хоче Петро, думкою летить він швидше.

Щось не видно відсталих розбишаків, не чути ні сміху, ні пісень людожерів. Аж повернув шлях коло ставу — і впав Петро шулікою на розбишаків.

Троє їх навантажених їхало: порубав голови двом Петро, хотів утекти третій, та спіткнувся кінь, упав на передні ноги, заіржав і встав з уже неживим їздцем.

Одлетіла голова, забелькотівши, і покотилась по траві. Мало Петрові, мало йому крові, далі женеться він. Очі іскри сипали, сталевим тіло юнацьке стало.

Знає Петро, що розбишацький загін вже швидко; знає, що і кінець йому вже швидко, та козацьке серце билось у грудях Петра.

Б'є він коня жорстоко, піною укрався кінь, аж ось вискочили на горбок, і побачив молодий коваль десятків три розбишаків із скарбом, із жінками впоперек сідел; їдуть вони спокійно, бо знають — не стоїть близько козака сотня, не налетить на них орлом караючим.

Зупинили коней та й ждуть, дивуються, що скаже їм сей хлопчак.

Не дав довго дивуватись Петро, мовчки підскаочив до найближчого, свиснув шаблею, і впав той, покотилась голова остовпілого другого, впала рука отаманова з пістолем на землю. Мов шершень серед бджіл, воював Петро, і кінь його був, як оса.

Скинув сірий двох, прокусив бік іншому, і схопився той за криваву рану від конячих зубів. Та швидко опам'ятались розбишаки і вбили остроги в кінські боки, блиснули шаблями, схопили кинджали в зуби і, як вовки на лева, підскаочили до Петра. Убив Петро першого, що підлетів до нього, і сам кинувся на них, на саму їхню юрбу.

Торохнув з мушкета, не цілячи, і скорчились двоє гайдамаків, і зсунулися з сідел. Розмахнувся Петро на третього, та вдарив його розбійницький кинджал межі груди. І заспокоївся, затих Петро, зблід, скрикнув хрипко перед смертю, як шуліка, і зсунувся поволі на землю. Знущалися над його тілом вороги, кляли і дивувались разом...

.....

Парубок поворухнувся і прокинувся. Сонце вже стояло низенько і кидало рожевий одблиск на хмари. Помалу той одблиск мінявся на яскраво-червоний і фіолетовий. Степ темнішав. Вдалині було

чути пісні дівчат, що йшли з роботи. Петро, обтрисивши себе від трави і гіллячок, поволі-поволі простував стежкою. Сон збудив у його душі нове, невідоме йому досі. Невиразні гадки пливли в його голові. Думи про прадідівські криваві часи намагались схопити його увагу.

Дивний сон нагадував тихий вітерець, що приніс серед літньої ночі чудові пахощі квітів з незнаного саду. Але парубок швидко перестав думати про напівзгаданий сон і швидкою ходюю пішов до міста. Інші думки охопили його.

1918

ВДЯЧНИЙ ШПАК¹²

Ах, се був чудовий старий кавалір, сей гімназіальний учитель. Він сидів коло відчиненого вікна свого домочка і дивився на високі акації довкола його двору.

— Е, шпачине товариство нині веселе! Як ваші справи, панове кури, — казав він і попахував люлечку, а все на дворі веселилося під весіннім сонцем.

— Марто, обідати! — гукнув він, аж побачив катастрофу: мале шпаченя випало з гнізда.

— Що за необережність, — сказав учитель, піднімаючи жовтодзьобого. — Ну квартируватимеш у мене.

— Дай Боже і нашим, і вашим. Хай живе Україна, — сказав веселий кавалір випиваючи, і лисина його засяяла, а пташеня вже заснуло в бавовні.

О, як учитель виховав шпака, як патріотично! Та й се був пильний учень. Уже товстий і поважний, він виходив на стіл, уклонявся і свистів бравурно: «Ще не вме-е-ерла Україна» і кричав могутнім шпачиним: «Слава — чи-чимр!»

Хто може сказати, що шпаки невдячні? Але сей шпак одружився, покинув співи і відлетів.

— Гм! — сумно сказав учитель, дивлячись в осіннє вікно.

Надлетіла весна.

— Де він, той негідник? — казав кавалір, потягуючи люльку, а акації шелестіли йому у відповідь.

«Чи-микр!» — шугнув раптом вихованець у вікно, покрутився і щез.

— Фе, — крикнув навздогінці господар, — забуваєш мою науку!

Та ні! За якусь хвилину вернувся сірий іще з трьома шпаками. Поблискуючи оченятами, сідають на підлокітнику.

— Що ти придумав? — здивувався господар, сидячи за столом, а йому у відповідь заgrimіло: «Ще не вмерла Україна» з розкладом на чотири голоси музики Лисенка. Кожен шпак знав свою партію. «Чи-чирк», — крикнули вони і зачали вдруге, втретє.

Старий кавалір стояв глибоко зворушений.

«Чи-чирк!» — бадьоро скінчили співаки. Дрижачою рукою налив учитель свою передобіденну.

— За Ваше здоров'я, дітоньки! — сказав він: — За Ваше здоров'я! Хай живе Україна!

ЗМІСТ

ПРО ТВОРЧИСТЬ У БІОГРАФІЇ ТА БІОГРАФІЮ У ТВОРЧОСТІ. <i>С. В. Кучеренко</i>	3
ВІД УПОРЯДНИКА	22
ІЗ РАННЬОГО	25
Він і вона	27
Пісенька	27
Порада	28
Минуле	28
Вдячний шпак	33
ПОЕЗІЯ	35
Світла поезія	37
<i>Світлість</i>	37
«Там, де розпуття і розтоки...»	37
«Біжить ріка осіння...»	37
«Гляну рано нині...»	38
«Біжать хмарки...»	38
«Був день, як плач, а потім — горд і гнівен...»	38
«Вітре тихий...»	39
«Садів аркади тріпотливі...»	39
«Легконогими кіньми пробігли веселощі в гаю...»	39
«На тихий день, на став, на міст...»	40
«...І остання заплакана хмарка сховалась у глиб, у печаль...»	40
«В'ється стежка між кущами...»	40
«Серпанки крапельин...»	41
Стрілець	41

«Моїй вибранниці коритися повинні...»	43
«Печаллю світ не заворожу...»	43
«Ви там у Вашій високості...»	43
«Чи ти так само чуєш солов'їв...»	44
«У тебе пісенька, як шпада...»	44
«Світанок свіж і синь...»	44
«Тремтячі пестоші жіночі...»	45
«Твій голос, наче голос пісні...»	45
«Привітнице, Твій зір невесел...»	45
Прогулька верхи	46
«Степи, гаї — золототкані...»	46
«Ясмин вечірній неспокоєн...»	47
«Смутен голос ночі...»	47
«Десь моя заплакана маленька...»	47
«Камінні двори мої...»	48
«Ти, серце, змучене коханням і журбою...»	48
«Дозволь легенду сотворить мені...»	49
«І знов пахучість теплих кіс...»	49
«В степу, де миються ховрашки...»	49
«Невисловимий сон я мав...»	50
«Безсмертності убір...»	51
«Як злотий дзвін монастиря...»	51
Поза збірками	51
«Не кличте слова, не завершивши...»	51
«Важке і соромливе слово...»	52
З пропам'ятного збірника (1947)	52
«Не знаю, чи для Вас ся мова...»	52
«Човни, як панни на забаві...»	53
A la insulin	54
З «Вірую» (1938), з «Світлості» (1920)	54
«Зорі великі дрижать в оксамитному, чорному небі...»	54
«На легкий хід...»	54
З «Вірую» (1938), з «Суворості» (1930)	55
До пані М. Р.	55
До панни Є. К.	55
До пані Я. С.	56
«Од одного царства незчисленного...»	56

Суворі поезія	58
3 «Суворості» (1931)	58
Суворість	58
Парада вночі	60
Василиск	61
Князь полонений	62
Байрон	64
Балади великої війни	64
Епітафія (М. Білінському)	66
Св. Юрій	67
Війна	67
Голос забитого	69
Сімнадцятий	69
Вік активності	72
Гість із Заходу	72
Прокляття	73
Ненависть	73
Зайди	74
Чернь	75
Робітникам	75
«Я не проклинаю тебе, чужа стихіє...»	76
Відступ	76
«Всупереч Азії жаху і всупереч зимній Європі...»	77
Селяни	77
Київські легенди	78
Перші осадчі	80
Лоїв	80
Суд Сірка	81
Полтава	82
Одеса	82
Львів	83
Кам'янець	83
Ялта	83
Бог і непримиримість	84
Пануй	84
<i>Поза збірками</i>	85
Три кондори	85
Червоне	85

Їздець	85
Погоня за змієм	86
Вісь	86
«Спокійно згноби своєвілля...»	87
Цикл «Пасьянс»	87
Пасьянс (<i>До п. Євгена</i>)	87
Чорноморський цикл	90
Марш чорноморців	90
Пісня чорноморців	92
Пісні чорноморців (комерсові) «Слава чорноморців»	92
«Пісня лицарів при столі»	93
Гимн чорноморців	93
Комілітонові чорноморцеві	94
З «Вірую» (1938), з «Суворості» (1930)	94
Бик і пантера	94
Щоденний бій	95
Вояцький марш	96
Могила незнаного бійця	97
Народи	99
Кав'яр	100
Духовна поезія	102
З «Вірую» (1938)	102
«Будучина — у Бога. В Тебе — тільки труд...»	102
«Благословен, розгорнений просторами, морями...»	102
«Ввійди до церкви. Різнокольорово...»	103
«Де ви, де ви, земель наших пуритани...»	103
«В покорі просять покоління...»	103
Виноградник	104
«Тюрми і голод, нещастя, убивства й помори...»	104
Хорал Бетховена	105
Простовіч	105
«Все буде відомо, — даремно ховаєш нужденність...»	105
«Боже, Владарю душ, не дозволяй нам у пиху вбирати життя...»	106
«Люблю я всіх людей, — крізь них не раз Господь...»	106
«Перемагати непомітно — то найбільше...»	107
Призначення	107
На долі й на горі	107

Монах і смерть	108
І прийде час	108
Марії Липі (10.I.1935)	110
Жінка	111
«Любов — то завжди є нещастя. То — мала річ...»	111
Ланцюг ніжності	111
«Людська душа, як дерево гіллясте...»	112
Молитва за кохану жінку	112
Лист Елісси	113
Диявол	113
Біси і ловець	114
Питання	116
Мужність	117
«Мужчино, смирися, бо стервом є мужеське тіло...»	117
Гимн Дмитра Бортнянського	117
Вінок синівський	118
Батькові (1931)	118
Батькові (1938)	119
Шпіцрута (1931)	120
Шпіцрута (1938)	121
Вино тарантулів	121
«О, Епіко, о, сфінксе мармуровий...»	122
Мемуари	123
Три брати	123
<i>Поза збірками</i>	126
«Уже світ пута іздіймає...»	126
«Час людини, як вовк утікає...»	126
ДРАМАТИЧНІ ПОЕМИ	127
Цар-Дівиця	129
Корабель, що відпливає	134
Слово в пустині (<i>Батькові</i>)	141
Бенкет	147
Вербунок	156
Офіра	160
Поединок	170
Сон про ярмарок	182
Троянда з Єрихону (<i>Мойй Матері</i>)	188

ПЕРЕКЛАДИ	201
<i>Гофман фон Фаллерслебен</i>	
Уніформа	203
<i>Анастасій Грюн</i>	
На березі	204
<i>Поль Верлен</i>	
Малярія	204
Моя дочка	205
<i>Мірра Лохвіцкая</i>	
Лебідь у сні	206
<i>Ніколай Агнівцев</i>	
Князівна Ганна	206
<i>Райнер Марія Рільке</i>	
Будда	208
Поет	208
«У цім селі останній, темний дім...»	208
«Я живу колами в розстанню...»	209
З «Вігільй»	209
«Може бути йду горами тяжкими...»	209
Осінній день	210
<i>Отто Юліус Бірбаум</i>	
Згадуєш	210
Щастя	211
Літня ніч	211
Ми йдемо з танцями	211
Пісня нічна	212
Унесення	212
Пташка	213
<i>Гі де Мопассан</i>	
Дикі гуси	213
Прагнення	214
<i>Жозе Марія де Ередія</i>	
Антоній і Клеопатра	215
<i>Жорж Роденбах</i>	
В провінції	216

<i>Альфред де Мюссе</i>	
Венеція	216
<i>Гер Люїс</i>	
Пісня («Він став у вінь гущавини...»)	218
Пісня («Перший дав мені намисто...»)	218
<i>Фрідріх Гельдерлін</i>	
З «Пісні німців»	219
<i>Карл Шпіттелер</i>	
Лиш королем	220
<i>Іван Голь</i>	
Пісеньки Маніяни, молоді малайської дівчини	220
<i>Джозеф Радьєрд Кіплінг</i>	
Будь готов	222
ПРОЗА	223
Поетична проза	225
Той	225
Пісня Темному	225
Пісня про потугу вірну і статечну	226
Черниця	230
Воєнна проза	234
Коваль Супрун	234
Гринів	254
Моренко	303
Література	314
Гаркавий	320
Рубан	342
Кіннотчик	386
Закон	397
Петька Клин, нальотчик	400
Ганнуса	413
Кам'янець Столичний	417
На варті	429
Чародій	433
Малий	440
Бляшанки	459

Номер двадцять восьмий	487
Петлюра	498
Гадючки	502
Табор	508
ВІДГУКИ СУЧАСНИКІВ	519
<i>Юрій Липа «Світлість» (1925)</i>	
Євген Маланюк	521
Михайло Мухин	523
<i>Юрій Липа «Суворість» (1931)</i>	
Михайло Мухин	524
Петро Коструба	527
М-кий	529
<i>Юрій Липа «Вірую» (1938)</i>	
Гавриїл Костельник	529
Поезії про сильні речі	531
<i>Юрій Липа «Нотатник» (1936—1937)</i>	
Борис Ольхівський	533
Варро	535
Микола Гнатишак	540
Святослав Гординський	543
Олександр-Микола Мох	548
Марія Струтинська	556
Микола Матвіїв-Мельник	557
ПРИМІТКИ. С. В. Кучеренко	561
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ТВОРІВ ВИДАННЯ	
<i>(з роком першої публікації). С. В. Кучеренко</i>	575